

TERZIJD

Dr J. L. Snethlage als vrijdenker

Dr Snethlage is nog al gebeten op mij. Hij kan het tenminste niet laten, mij zo nu en dan een trap te geven. Ik vind dat niet zo erg. Ik kan er wel tegen. Maar waar ik niet tegen kan, is de grofheid, waarmee Dr Snethlage mijn geloof telkens weer een trap geeft.

In „De Vrijdenker” van 25 September verdedigt Dr Snethlage het lied, dat in Oost-Duitsland gezongen wordt en waarin de Partij verheerlijkt en geprezen wordt: „De Partij heeft altijd gelijk”. Frits Kief had in „De Vrijdenker” nog al scherpe kritiek op dit lied geuit. Maar Dr Snethlage heeft er met grote vreugde en ontroering kennis van genomen en waardeert het als één der helle lichtpunten van onze tijd. De jeugd heeft in Oost-Duitsland een nieuwe macht gevonden, die zich over haar ontfermde, die haar leerde zingen van vrede en vrijheid en van de mogelijkheid om zonder oorlog en zonder ras-senhaat een nieuwe wereld op te bouwen, een macht, die zich niet op mythe en bijgeloof, maar op wetenschap en op algemene broederschap der mensen grondvestte. Een macht, die haar een groot plan en een blijde toekomst voorhield en de mogelijkheid om met vereende kracht een klassenloze samenleving op te richten. En van deze macht zingen de jongeren in Oost-Duitsland, dat verdriet en bezwaren niet tellen als het goede hun maar gelukt en als zij maar van de ernst van het leven doordrongen zijn. En ook zingen de jongeren van die macht, dat hij altijd gelijk heeft. De Partij bedriegt de jongeren nooit. Zij gaat voorop, heft een ontmoedigde jeugd uit haar degradatie op en bezielt haar met nieuwe geestdrift en vertrouwen.

Dr Snethlage verdedigt dit lied van de Partij, die altijd gelijk heeft, omdat deze Partij zich fundeert op het dialectische waarheidsbegrip en omdat de wetenschap altijd gelijk heeft.

Goed. Ik aanvaard het. Maar waarom moet Dr Snethlage mij tussen de bedrijven door een trap geven?

Dr Snethlage zegt: „Nu komen Ds Buskes en Frits Kief en zij roepen ons toe: Wel foei, dat moogt ge niet zeggen. — De Partij heeft altijd gelijk. — Dan jammert Ds Buskes: O, wat een heiligschennis. Alleen Jezus heeft immers altijd gelijk.”

Dat ik er met de haren bijgesleept word, blijkt uit het feit, dat Dr Snethlage vervolgens zegt: „Nu willen wij Ds Buskes er verder buiten laten”.

Ik ben hem er dankbaar voor, dat hij er mij verder buiten laat. Er zitten onder de vrijdenkers, goddank, edeler strijders. Ik denk, om één met naam te noemen, aan wijlen Gerhard. Maar waarom moet Dr Snethlage aan dat zinnetje enkele woorden toevoegen, van welke hij weet, dat zij mij en mijn geloofsge-noten krenken?

Dr Snethlage zegt namelijk: „Nu willen wij Ds Buskes en zijn afgodsbeeld Jezus er verder buiten laten.”

Enige tijd geleden heb ik met „De Vrijdenker” een uitvoerige discussie gehad. Wij kwamen samen tot de conclusie, dat wij op moeten houden, elkaar te krenken. Maar is „De Vrijdenker” het niet met mij eens, dat het spreken over „Ds Buskes en zijn afgodsbeeld Jezus” al heel weinig edel is?

Vele jaren heeft Dr Snethlage onze Hervormde Kerk als predikant gediend. Dat hij tenslotte met onze kerk brak, vind ik eerlijk van hem en weet ik te waarderen. Maar het is toch een beetje klein en heel weinig in overeenstemming met de adeldom van het woord vrijdenker, om één van zijn vroegere collega's, met wie hij samen het evangelie van Jezus Christus predikte, aan te duiden met de woorden „Ds Buskes en zijn afgodsbeeld Jezus” en het geloof van die collega spottenderwijs te karakteriseren met de woorden „Alleen Jezus heeft immers altijd gelijk.”

Ik vind het ellendig, dat één, die met kerk en christelijk geloof brak, zo bezeten wordt door ressentiment, dat hij meent, op deze wijze te keer te moeten gaan. Van een vrijdenker verwacht ik iets anders.

* * *

DE HERBEWAPENING VAN DUITSLAND

(Enkele dagen voordat de Franse Nationale Vergadering het verdrag der E.D.G. van de hand wees, heeft de Oost-Berlijnse „Deutschland-sender” een interview uitgezonden met Prof. Dr Karl Barth. In dit interview sprak de Baseler hoogleraar zich tegenover de reporter Duchnow uit tegen de herbewapening van Duitsland en over de EDG. De volledige tekst van dit gesprek geven wij hier in vertaling weer. —Red.)

Gevraagd naar zijn mening over de EDG, antwoordde Prof. Barth: „Ik zie in de gehele zaak der EDG een ernstig gevaar voor de toekomst en steeds wanneer iemand mij naar mijn mening daaromtrent vroeg, heb

ik mijn bezwaren uitdrukkelijk naar voren gebracht.”

Prof. Barth zeide: „Ik heb mij tegen de EDG verzet, en daar wil ik drie redenen voor noemen, omdat ik het voor onzedelijk moet houden, dat, nadat de oorlog gevoerd werd met het doel Duitsland te ontwapenen, de overwinnaars na zo weinig jaren menen, dat zij tot het besluit moeten komen, dit ontwapende Duitsland maar weer te bewapenen.

In de tweede plaats zie ik het als een gevaar voor Europa en voor de wereld, indien een Duits militarisme in welke vorm ook — ik wil het nog concreter zeggen: dat een Duitsland als militaire macht opnieuw realiteit wordt. Wij hebben ondervonden wat dit betekent en dat mag niet opnieuw werkelijkheid worden. In de derde plaats kan ik de EDG slechts als een uitdaging van Rusland zien en daardoor als een oorlogsgevaar. Op grond van deze drie argumenten ben ik van het begin af aan een tegenstander der EDG geweest. Ik verheug mij er over, dat ik mij hierin één weet met niet weinige Duitsers.”

Vraag: „Wij weten, professor, zoals de gehele wereld dat weet, dat u één der meest besliste tegenstanders van het Hitler-fascisme geweest zijt en van de oorlog, die Hitler gevoerd heeft en dat u menig risico op u hebt genomen terwille van de waarheid en van de vrede. Ook uw publicaties zijn ons bekend, uw voordrachten en uw verhelderende arbeid, ook na 1945 tegen het fascisme en zijn systeem. Wij weten evenwel ook, wat men Adenauer en zijn systeem verwijt. Wat denkt u over Adenauer en over het feit, dat zich in zijn naaste omgeving weer vele prominente medewerkers van Hitler bevinden?”

Antwoord: „Voor zover dat het geval is, en helaas schijnt dit het geval te zijn, spreekt het vanzelf, dat ik niet vóór maar tegen Konrad Adenauer zijn kan.”

Vraag: „U bent tegen de EDG. Indien ik het goed begrepen heb, bent u voor een neutralisering en tegen een opsplitsing van Europa in verschillende blokken, in verschillende groepen?”

Antwoord: „Ik ben tegenstander van elke groepspolitiek van die aard. Het komt mij voor, dat het alternatief voor de EDG is een internationaal vredesverdrag, dat de nodige garanties verzekert voor de neutralisering van Duitsland. Ik heb nimmer kunnen inzien, waarom deze mogelijkheid van te voren moest worden afgewezen. De voorwaarden en zelfs ook de garanties zouden dan te overwegen zijn en hiertoe zou door een knappe diplomatie het apparaat gemaakt moeten worden. Ik ben geen politicus, maar ik zou toch willen weten, of schrandere politici aan beide kanten niet in staat zouden zijn een dergelijke situatie tot stand te brengen.”

Vraag: „Van bepaalde westelijke zijde werpt men het argument in de waagschaal, dat Duitsland dan een vacuum zou zijn.”

Antwoord: „Juist tegen deze voorstelling en tegen de met deze voorstelling aangeduide mogelijkheid zou door een zinvol vredesverdrag — ik zeg met nadruk: met sterke garanties — door beide zijden het nodige gedaan moeten worden. Zwitserland is ook neutraal. Maar het is geen vacuum en ik zie niet in, waarom ook niet Duitsland op een andere wijze als Zwitserland, zonder een luchtledig te worden, een neutrale staat zou kunnen worden.”

Tenslotte verklaarde Prof. Barth, dat voor hem „de vrede op aarde onafscheidelijk verbonden is met datgene, wat in de Bijbel vóór dit woord van vrede op aarde staat: „Ere zij God in de hoge.”